ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TARİH

9. Sınıf

DESTEKLEME ETKİNLİKLERİ

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

YAZARLAR
AKİF ÇEVİK
ELİF GÜNGÖR
FATMA TOMRİS YOLCU
FERİT FİDAN
GÜL KOÇ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 10347
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....: 3568

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Halil İbrahim TOPÇU

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Bilgen KERKEZ

EDİTÖRLER
Koray ŞERBETÇİ

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANLARI
Samet EKER

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANLARI
Dr. Esra DOĞAN
Hatice Gülçin SEVEN

REHBERLİK UZMANLARI
Füsun AKMANOĞLU ONAT

DİL UZMANLARI
Elif YILMAZ

GÖRSEL TASARIM UZMANLARI
Esra ÇALHAN
İnci YILMAZ ŞİMŞEK
Didem DİYİCİ OKUR

ISBN 978-975-11-9098-7

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Başkanlığının 18.07.2025 tarih ve 136749272 sayılı yazısı ile yardımcı kaynak olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

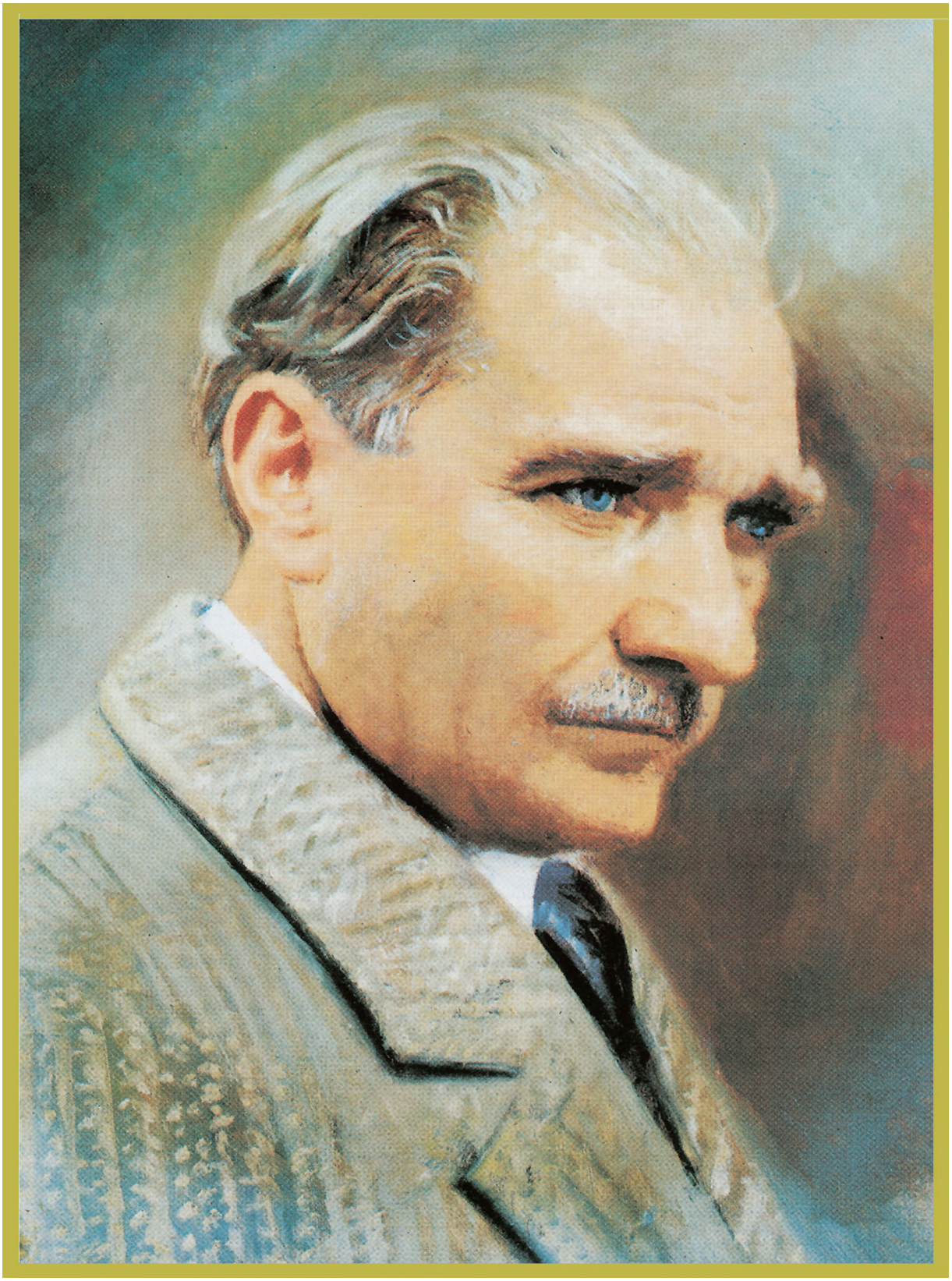

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

SUNUŞ

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, farklılaştırılmış öğretimi esas alan bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu kapsamda hazırlanmış öğretim programlarında bu yaklaşım doğrultusunda "Farklılaştırma" başlığı altında "Zenginleştirme" ve "Destekleme" bölümlerine birer strateji olarak yer verilmiştir. Farklılaştırılmış öğretimin destekleme boyutu, öğrenme sürecinde daha fazla zamana ve tekrar yapmaya ihtiyaç duyan öğrenciler için içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamında gerekli düzenlemeleri içermektedir. Bu durum, öğrencilerin akademik yeterliliklerinin düşük olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine bu öğrenciler derin düşünme ve problem çözme yeteneklerine sahip olabilirler. Burada kritik olan öğrencilerin kendi hızlarında ilerleyebilmeleri için gerekli zaman ve desteğin sunulmasıdır. Öğrenme ortamlarını ve ders içeriklerini her öğrencinin kendi hızında ilerlemesine olanak tanıyacak şekilde tasarlamak, öğrencilerin güçlü yönlerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olacaktır.

Destekleme sürecinde öğretim programının amacı; temel bilgi ve kavramları öğrencilere anlaşılır ve etkileşimli bir biçimde sunmak, öğrenme sürecini aşamalı olarak inşa ederek öğrenci odaklı hâle getirmek, ürün aşamasında ise öğrencilerin farklı yöntemlerle öğrendiklerini ifade etmelerine olanak tanımaktır. Ayrıca dikkat dağıtıcı unsurları en aza indirerek teknolojiyi öğrenme ortamı ile bütünleştirmek de hedeflenmektedir. Destekleme yaklaşımı; öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve öğrenme hızlarına uygun olarak içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamını destekleyerek her öğrencinin öğrenme sürecinden en iyi şekilde faydalanmasını hedefler. Burada amaç, farklı tarzlarda ve hızda öğrenen öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin oluşması ihtimalini öğrenme sürecinin en başında ortadan kaldırmak ve tüm öğrencilerin hedeflenen öğrenme çıktılarına farklı öğrenme yöntemleriyle de olsa ulaşmalarını sağlamaktır.

Farklılaştırma kapsamında hazırlanan "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Destekleme Etkinlikleri Öğretmen Kılavuz Kitabı" disiplin içi ilişkilendirmelere ek olarak disiplinler arası ilişkilendirmeler ve gerçek yaşam uygulamaları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tasarlanan etkinlikler, öğrenme süreçlerini planlamak üzere örnek teşkil edebilecek nitelikte olup; öğrenci ilgi, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda belirli kısımları seçilerek ve öğrenci seviyesi göz önünde bulundurularak içerik ve verilen süre bağlamında değiştirilerek kullanılabilir. Kılavuzda sunulan etkinlikler, genişletilmiş ve derinlemesine bir öğrenme deneyimi sağlamak amacıyla çeşitli öğretim yöntemleriyle zenginleştirilmiştir. Etkinlikler, görsel materyallerle desteklenmiş ve birden fazla duyuya hitap edecek şekilde tasarlanmıştır. Bu yöntemler, öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmak amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin aktif katılımını sağlamak ve öğrenme süreçlerini daha etkili hâle getirmek için özel olarak geliştirilmiştir.

Bu etkinlik kılavuzu, öğretmenler için bir etkinlik havuzu oluşturacak nitelikte tasarlanmıştır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre hazırlanmış etkinliklerle onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarını ve anlamlı ürünler ortaya koymalarını desteklemektedir. Kılavuzdaki içerikler, desteklenmeye ihtiyacı olan öğrenciler için uygun stratejilerin benimsenmesine ve uygulanmasına imkân sağlarken onların güçlü yönlerini ortaya çıkarmayı da hedeflemektedir.

Kitabın Tanıtımı

Kitap ünitelerden/temalardan oluşmaktadır. Her ünite/tema başında ünite/tema kapak sayfası yer almaktadır. Ünite/tema kapaklarında o ünitenin/temanın adı ve numarası bulunmaktadır.

Ünite/Tema numarası

Ünite/Tema adı

1. ETKİNLİK ADI	MÜZELER-TOPLUM VE TARİH

Etkinliğin bireysel ya da grup olarak yapıldığını gösterir.

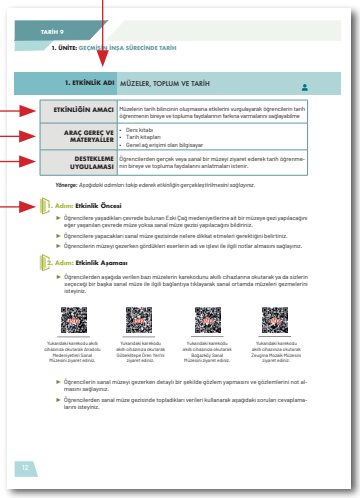

ETKİNLİĞİN AMACI	Müzelerin tarih bilincinin oluşmasına etkilerini vurgulayarak öğrencilerin tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarının farkına varmalarını sağlayabilme

Etkinlik sonunda öğrencinin hangi beceriyi kazanacağını gösterir.

ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar

Etkinlik için kullanılacak araç gereç ve materyalleri gösterir.

DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerden gerçek veya sanal bir müzeyi ziyaret ederek tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını anlatmaları istenir.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

Etkinliklerin adım adım uygulanacak şekilde bölümlere ayrıldığını gösterir.

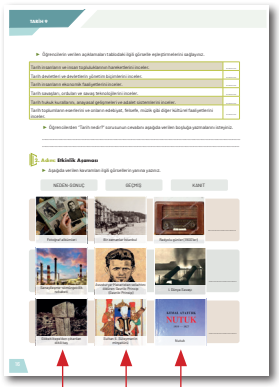

Görseller, sayfalara orantılı şekilde yerleştirilmiştir. Görsel açıklamaları, ayrıştırıcı yazım karakteri ve harf büyüklüğü dikkate alınarak verilmiştir. Açıklama ile görsel arasındaki bağlantının kolay algılanması için açıklamanın ait olduğu görsel, yönlendirme oklarıyla gösterilmiştir.

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

- Bireysel etkinlik
- Grup etkinliği
- Rehberli etkinlik
- Ön hazırlıklı etkinlik

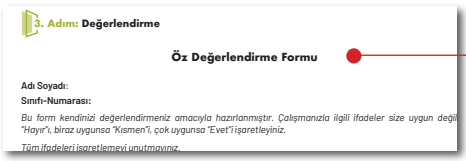

3. Adım: Değerlendirme

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanızla ilgili ifadeler size uygun değil "Hayır"ı, biraz uygunsa "Kısmen"i, çok uygunsa "Evet"i işaretleyiniz.

Tüm ifadeleri işaretlemeyi unutmayınız.

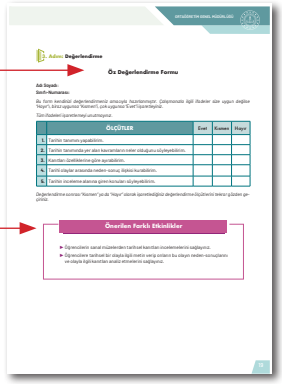

Değerlendirme adımlarında hem öğretmen tarafından yapılacak değerlendirmelere hem de öğrencinin kendini değerlendirebileceği ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir.

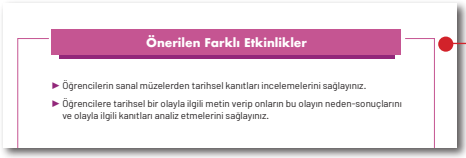

Önerilen Farklı Etkinlikler

- Öğrencilerin sanal müzelerden tarihsel kanıtları incelemelerini sağlayınız.
- Öğrencilere tarihsel bir olayla ilgili metin verip onların bu olayın neden-sonuçlarını ve olayla ilgili kanıtları analiz etmelerini sağlayınız.

Etkinlikler bittikten sonra planlanabilecek ek çalışmalar için de farklı etkinliklere yer verilmiştir.

KONTROL LİSTESİ

Adı Soyadı		Numarası	

Aşağıdaki kontrol listesi ile öğrencilerinizin etkinlik sürecinin değerlendirmesini yapınız. Değerlendirme sonrası öğrencilere dönütler veriniz.

Görevler	Evet	Hayır
1 Başlık konuyla ilgili olup dikkat çekicidir.		

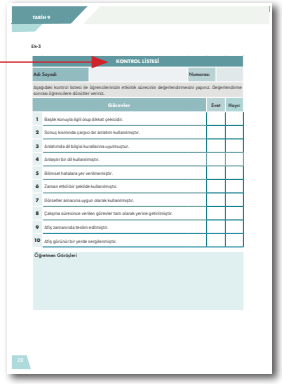

Değerlendirme adımlarında hem öğretmen tarafından yapılacak değerlendirmelere hem de öğrencinin kendini değerlendirebileceği ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir.

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar, akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak açılabilmektedir.

Yukarıdaki karekodu akıllı cihazınıza okutarak Göbeklitepe Ören Yeri'ni ziyaret ediniz.

Yukarıdaki karekodu akıllı cihazınıza okutarak Boğazköy Sanal Müzesini ziyaret ediniz.

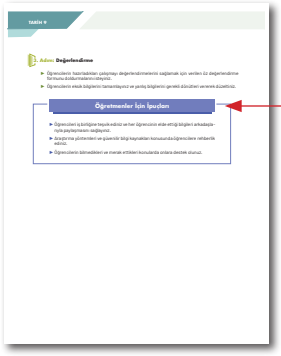

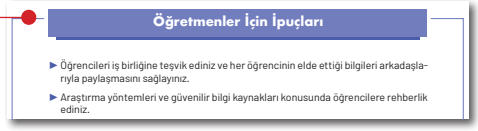

Öğretmenler İçin İpuçları

- Öğrencileri iş birliğine teşvik ediniz ve her öğrencinin elde ettiği bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmasını sağlayınız.
- Araştırma yöntemleri ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda öğrencilere rehberlik ediniz.

Etkinliği gerçekleştiren öğretmene yararlı olabilecek bazı yönlendirmeler ve ipuçları bulunmaktadır.

Etkinlik Listesi

1. ÜNİTE GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH 11

Etkinlik İsmi	Sayfa No
Müzeler, Toplum ve Tarih	12
Tarihin Temel Kavramları	15
Tarihsel Bilginin Üretim Süreci	20
Kodlanmış Tarih	22

2. ÜNİTE ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİ 29

Etkinlik İsmi	Sayfa No
Tarım Devrimi'nin Yerleşme ve Ekonomiye Etkileri	30
Eski Çağ Medeniyetlerine Genel Bakış	32

3. ÜNİTE ORTA ÇAĞ MEDENİYETLERİ 39

Etkinlik İsmi	Sayfa No
Orta Çağ'da Göçler ve Göçlerin Etkileri	40
Ticaret Yolları Şehirleri ve Toplumlar Arası İlişkiler	46
İzleyelim ve Öğrenelim	53

Kaynakça Karekodu 55
Görsel, Genel Ağ ve E-içerik Kaynakçası Karekodu 55
Türkiye'nin Mülki İdari Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası 56
Türk Dünyası Haritası 57

Kitabın dijital kopyalarında "İçindekiler" sayfasındaki başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara ulaşabilirsiniz.

ÜNİTE 1

GEÇMİŞİN İNŞA SÜRECİNDE TARİH

1. ETKİNLİK ADI MÜZELER, TOPLUM VE TARİH

ETKİNLİĞİN AMACI	Müzelerin tarih bilincinin oluşmasına etkilerini vurgulayarak öğrencilerin tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarının farkına varmalarını sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerden gerçek veya sanal bir müzeyi ziyaret ederek tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını anlatmaları istenir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere yaşadıkları çevrede bulunan Eski Çağ medeniyetlerine ait bir müzeye gezi yapılacağını eğer yaşanılan çevrede müze yoksa sanal müze gezisi yapılacağını bildiriniz.
- Öğrencilere yapacakları sanal müze gezisinde nelere dikkat etmeleri gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilerin müzeyi gezerken gördükleri eserlerin adı ve işlevi ile ilgili notlar almasını sağlayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden aşağıda verilen bazı müzelerin karekodunu akıllı cihazlarına okutarak ya da sizlerin seçeceği bir başka sanal müze ile ilgili bağlantıya tıklayarak sanal ortamda müzeleri gezmelerini isteyiniz.

Yukarıdaki karekodu akıllı cihazınıza okutarak Anadolu Medeniyetleri Sanal Müzesini ziyaret ediniz.

Yukarıdaki karekodu akıllı cihazınıza okutarak Göbeklitepe Ören Yeri'ni ziyaret ediniz.

Yukarıdaki karekodu akıllı cihazınıza okutarak Boğazköy Sanal Müzesini ziyaret ediniz.

Yukarıdaki karekodu akıllı cihazınıza okutarak Zeugma Mozaik Müzesini ziyaret ediniz.

- Öğrencilerin sanal müzeyi gezerken detaylı bir şekilde gözlem yapmasını ve gözlemlerini not almasını sağlayınız.
- Öğrencilerden sanal müze gezisinde topladıkları verileri kullanarak aşağıdaki soruları cevaplamalarını isteyiniz.

1. Eski Çağ toplumlarındaki yaşam ile günümüzdeki yaşam arasında ne gibi benzerlikler ve farklılıklar vardır?
2. Eski Çağ medeniyetlerinin ortaya koyduğu ürünlerin günümüz yaşantısına etkileri nelerdir?
3. Müzede gördüğünüz ve incelediğiniz eserlerin tarih bilincinin oluşmasında size ve topluma sağlayacağı faydalar nelerdir?
4. Tarih boyunca yaşanan gelişim ve değişimlerin farkına varmanın bireye ve topluma yol gösterici olacağı söylenebilir mi? Açıklayınız.

► Öğrencilerden sorulara verdikleri cevaplardan ve sanal müze gezisinden edindikleri bilgi ve gözlemlerden faydalanarak aşağıdaki tabloda verilen ilgili bölümleri bulundukları başlıklara göre doldurmalarını isteyiniz.

Geçmişte günlük yaşama ait eser örnekleri	Günümüzde aynı işlevde mi farklılaşmış mı?
Kil çömlekler	Plastik saklama kapları

Geçmişte dinî hayata ait eser örnekleri	Günümüzde aynı işlevde mi farklılaşmış mı?
Tapınaklar	Dinî ibadet yerleri

Geçmişte ekonomik hayata ait eser örnekleri	Günümüzde aynı işlevde mi farklılaşmış mı?
Ekin biçme aleti olarak oraklar	Biçerdöverler

Geçmişte siyasi yaşama ait eser örnekleri	Günümüzde aynı işlevde mi farklılaşmış mı?
Saray yapıları	Başkanlık konutları

Geçmişte sosyal yaşama ait eser örnekleri	Günümüzde aynı işlevde mi farklılaşmış mı?
Yer sofraları	Yemek masaları

Geçmişte askerî alanla ilgili eser örnekleri	Günümüzde aynı işlevde mi farklılaşmış mı?
Oklar	Füzeler

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin aşağıdaki çıkış kartını doldurmalarını sağlayınız.

ÇIKIŞ KARTI

3 **Bilgi** (Bu etkinliği yaparken öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.)

- .....
- .....
- .....

2 **Duygu** (Gözlem ve not alma sürecinde hissettiğiniz iki duyguyu yazınız.)

- .....
- .....

1 **Soru** (Hâlâ cevabını merak ettiğiniz bir soruyu yazınız.)

- .....

2. ETKİNLİK ADI TARİHİN TEMEL KAVRAMLARI

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri aracılığıyla tarihin kapsamına yönelik bilgileri açıklamalarını sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerden tarihin tanımındaki kavramlardan sadece "geçmiş, neden-sonuç ve kanıt"ın yer aldığı kavram ağından hareketle tarihe ve tarihin içeriğine yönelik bilgileri tespit etmeleri istenir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilerin aşağıda verilen görselleri incelemelerini ve görsellerde tespit ettikleri bilgileri açıklamalarını sağlayınız.

► Öğrencilerin verilen açıklamaları tablodaki ilgili görselle eşleştirmelerini sağlayınız.

Tarih insanların ve insan topluluklarının hareketlerini inceler.	.....
Tarih devletleri ve devletlerin yönetim biçimlerini inceler.	.....
Tarih insanların ekonomik faaliyetlerini inceler.	.....
Tarih savaşları, orduları ve savaş teknolojilerini inceler.	.....
Tarih hukuk kurallarını, anayasal gelişmeleri ve adalet sistemlerini inceler.	.....
Tarih toplumların eserlerini ve onların edebiyat, felsefe, müzik gibi diğer kültürel faaliyetlerini inceler.	.....

► Öğrencilerden "Tarih nedir?" sorusunun cevabını aşağıda verilen boşluğa yazmalarını isteyiniz.

.....

.....

2. Adım: Etkinlik Aşaması

► Aşağıda verilen kavramları ilgili görsellerin yanına yazınız.

NEDEN-SONUÇ | GEÇMİŞ | KANIT

Fotoğraf albümleri

Bir zamanlar İstanbul

Radyolu günler (1900'ler)

.....

Sanayileşme-sömürgecilik rekabeti

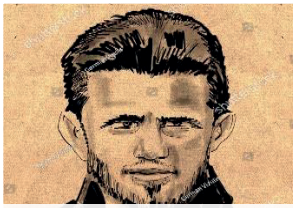
Avusturya-Macaristan veliahtını öldüren Gavrilo Princip (Gavrilo Prinsip)

I. Dünya Savaşı

.....

Göbeklitepe'den çıkarılan dikili taş

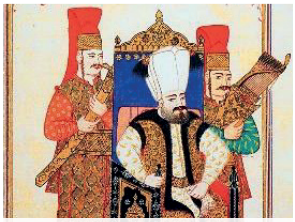
Sultan II. Süleyman'ın minyatürü

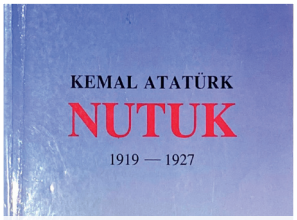

Nutuk

.....

► Öğrencilerden aşağıdaki kavram ağında yer alan boşlukları verilen kavramlardan uygun olan ile tamamlamalarını isteyiniz.

GEÇMİŞ	KANIT	NEDEN-SONUÇ

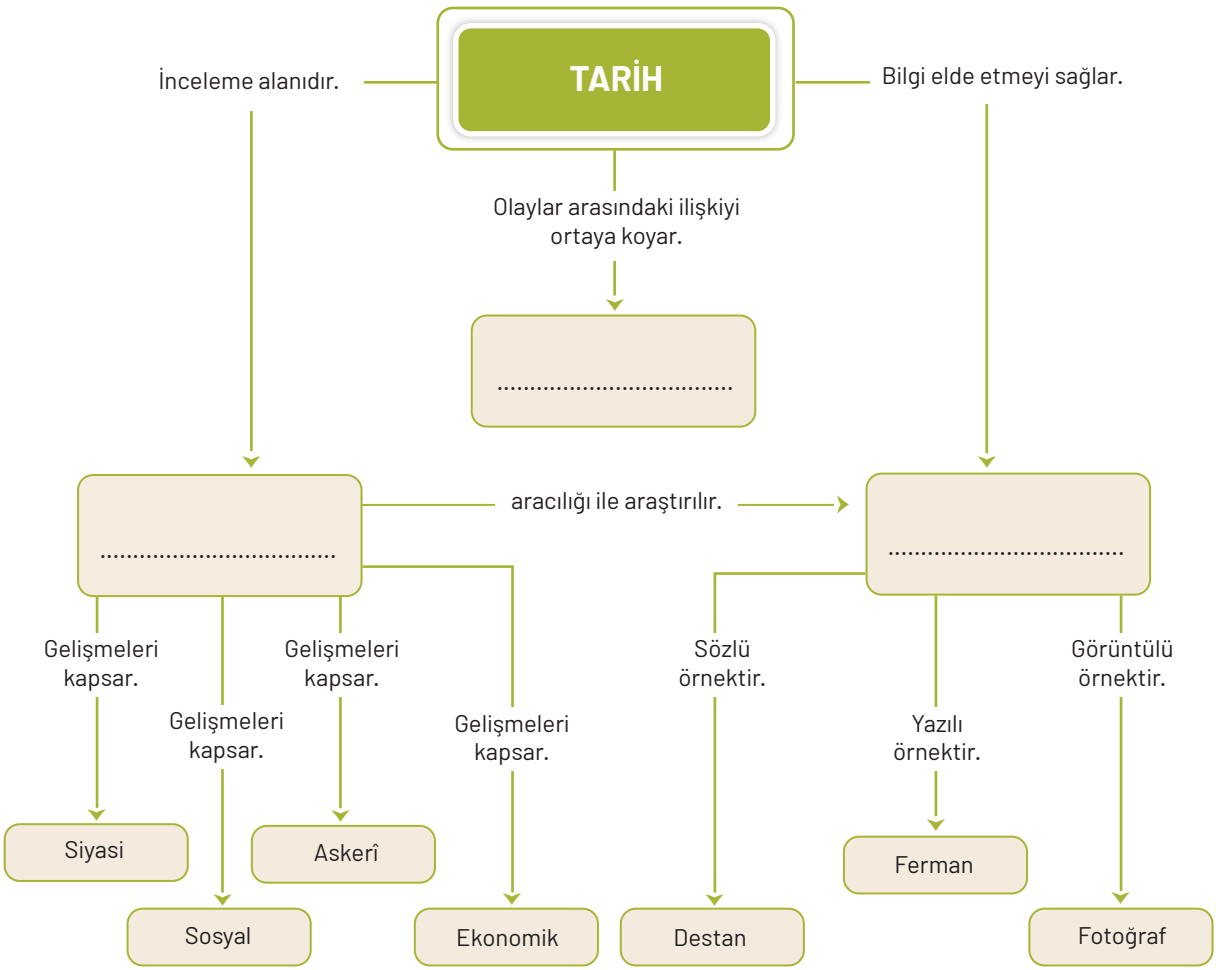

► Öğrencilerden aşağıda verilen soruları cevaplamalarını isteyiniz.

1. Görselleri ve kavram ağını incelediğinizde tarihin içeriği ile ilgili hangi bilgilere ulaşabilirsiniz? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Tarihî olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisine aşağıdaki gibi örnekler yazınız.

Neden	Sonuç
Malazgirt Savaşı'nın kazanılması	Anadolu'nun Türkleşmesi
.....	.....
.....	.....
.....	.....

3. Sizce tarihî bir olayı açıklamak için kanıt kullanılırken dikkat edilmesi gereken unsurlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Adım: Değerlendirme

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanızla ilgili ifadeler size uygun değilse "Hayır"ı, biraz uygunsa "Kısmen"i, çok uygunsa "Evet"i işaretleyiniz.

Tüm ifadeleri işaretlemeyi unutmayınız.

	ÖLÇÜTLER	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Tarihin tanımını yapabilirim.			
2.	Tarihin tanımında yer alan kavramların neler olduğunu söyleyebilirim.			
3.	Kanıtları özelliklerine göre ayırabilirim.			
4.	Tarihî olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilirim.			
5.	Tarihin inceleme alanına giren konuları söyleyebilirim.			

Değerlendirme sonrası "Kısmen" ya da "Hayır" olarak işaretlediğiniz değerlendirme ölçütlerini tekrar gözden geçiriniz.

Önerilen Farklı Etkinlikler

- Öğrencilerin sanal müzelerden tarihsel kanıtları incelemelerini sağlayınız.
- Öğrencilere tarihsel bir olayla ilgili metin verip onların bu olayın neden-sonuçlarını ve olayla ilgili kanıtları analiz etmelerini sağlayınız.

3. ETKİNLİK ADI TARİHSEL BİLGİNİN ÜRETİM SÜRECİ

ETKİNLİĞİN AMACI	Dijital hikâyeler aracılığıyla tarihsel bilginin üretim sürecinin çözümlenmesini sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilere tarihsel bilginin üretim sürecinin ana hatlarını basit bir dille anlatan dijital hikâye izletilerek konu örneklendirilir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Etkinliğin amacını öğrencilere açıklayınız.
- "Tarih öğrenmek isteyen bir kişinin araştırma sürecinde dikkat etmesi gereken unsurlar nelerdir?" sorusunu sorarak etkinliği başlatınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri dijital bir hikâye izleyecekleri konusunda bilgilendiriniz.
- Öğrencilere izleyecekleri dijital hikâyede tarihsel bilginin üretim sürecinin özetleneceğini ifade ediniz.
- Öğrencilerden dijital hikâyeyi dikkatlice izlemelerini isteyiniz.

Yandaki karekodu akıllı cihazınıza okutunuz ve karekodda verilen videoyu öğrencilere izletiniz.

3. Adım: Değerlendirme

► Öğrencilerden aşağıda verilen çıkış kartını doldurmalarını isteyiniz.

ÇIKIŞ KARTI

3 **Bilgi** (Bu etkinlikte öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)

- .....
- .....
- .....

2 **Soru** (Bu etkinlik ile ilgili iki soru yazınız.)

- .....
- .....

1 **Yorum** (Bu etkinlikte öğrendiğiniz en şaşırtıcı veya en ilginç bilgiyi yazınız.)

- .....

4. ETKİNLİK ADI KODLANMIŞ TARİH

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilerin dijitalleşmenin tarih yazımına ve öğretimine etkilerini ifade eden bir afiş hazırlamalarını sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Sınıf panosu veya okulun web sitesi • Kırtasiye araç ve gereçleri
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerden öğretmeni veya arkadaşlarından yardım alarak dijitalleşmenin tarih yazımına ve öğretimine etkilerini basitçe ifade eden bir afiş hazırlamaları istenir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

► Dijitalleşmenin tarih yazımına ve öğretimine etkilerinin anlaşılmasını sağlamak için aşağıda verilen metni öğrencilere okuyunuz.

Okuma Metni

Salt basılı kaynaklardan (kitap vb.) tarih öğretiminin gerçekleştirilmesi öğrencilerin ilgisini çekmemekte, derse karşı olumsuz tutum oluşmasına neden olabilmektedir. Dijital ekranları etkin kullanan günümüz toplumunu değerlendirildiğinde farklı görsel bir ortam sunan televizyonlar ve videolar dikkatleri toplamada etkili araçlar olabilmektedir. Bu kapsamda tarih konularının öğretiminde görsel yapıtların etkisi ortaya çıkmaktadır. Tarihsel diziler ilgi çekici yapıların kullanımı ile izleyicilerin tarihe olan merakını arttırarak tarihle olan bağlarının kuvvetlenmesini sağlayabilmektedir. Bu nedenle tarihi olay ve olguları içeren tarihsel film ve dizilerin öğretim süreçlerinde materyal olarak kullanılması etkileşimli bir ders ortamı oluşmasını sağlayarak dersin verimini arttırabilir. Tarihsel film ile tarihi olaylar hakkında bazı bilgiler alan kişide merak duygusu oluşabilir. Bunun sonucunda filmde ele alınan tarihsel olay ile ilgili daha çok bilgiyi elde etme isteği meydana gelebilir. Öğrencilerin tarihe dair bilinmeyenleri öğrenmesinde filmler faydalı bir materyal olarak kullanılabilir. (...)

Ümit Demir, Süleyman Ceylan, *Tarih Öğretimi ve Dijital Ekran Ortamları*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

► Öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapınız.

Dijital tarih araştırmalarında ses dosyaları, interaktif haritalar, dijital arşivler, dijital kütüphaneler, zaman çizelgeleri vb. önemli bir yere sahiptir. Hareketli matbaaların ve daha sonra elektrikle çalışan matbaaların kullanılmaya başlanmasından sonra basılı eserlerin sayısı artmış ve bu eserler daha geniş kitlelere yayılmaya başlamıştır. İnternet, bilgisayar ve akıllı cihazların hayatımıza girmesi bilgi çağının başlamasında önemli bir role sahip olmuştur. Bu durum tarih öğrenimini de etkilemiştir.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerinize dijitalleşmenin tarih yazımına ve öğretimine etkilerini konu alan bir afiş hazırlamaları gerektiğini belirtiniz.
- **Ek-1**'de verilen görselleri öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilere afişi hayal güçlerini kullanarak hazırlamaları gerektiğini ifade ediniz.
- Afişte bulunması gereken unsurların başlık, görseller ve afişin açıklaması olduğunu söyleyiniz.
- Öğrencilere rehberlik ediniz.
- Öğrencilerin hazırladıkları afişi sınıfta sunmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Hazırlanan afişin anlaşılırlığını sağlamak için öğrencilere şu soruları yöneltiniz:

  1. Afişte hangi konulara yer verdiniz?

  2. Hazırladığınız afişte dijitalleşmenin tarih yazımına ve öğretimine etkilerinden hangi sonucu çıkardınız?
- Öğrencilerin **Ek-2'**de verilen öz değerlendirme formunu doldurmalarını sağlayınız.
- Hazırlanılan afişin değerlendirmesini yapmak için **Ek-3**'te verilen kontrol listesini doldurunuz.

Ek-1

Mısır hiyeroglifleri ve silüetler

Latin alfabesi

Çivi yazısı

Gutenberg'in (Gudınbörg) ilk matbaası

Ek-1'in devamı

Artırılmış gerçeklik

Sanal müze gezisi

Düz anlatımla tarih öğrenimi

Tarihî konulara yer verilen oyunlar

Ek-1'in devamı

Hologram teknolojisiyle tarih öğrenimi

Dijital haritayla tarih öğrenimi

Yapay zekâ ile tarih öğrenimi

E-kütüphane

Ek-2

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz. Bu öz değerlendirme formundan en yüksek 16, en düşük 6 puan alabilirsiniz.

Tüm ifadeleri işaretlemeyi unutmayınız.

	BECERİLER	DERECELER		
		Her zaman (3)	Bazen (2)	Hiçbir zaman (1)
1.	Yönergeyi izledim.			
2.	Araştırmamda farklı kaynaklar kullandım.			
3.	Çalışmalarım sırasında değişik materyaller kullandım.			
4.	Faaliyetlerimi çalışma takvimine uygun olarak gerçekleştirdim.			
5.	Anlamadığım yerlerde öğretmenime danıştım.			
6.	Ürünümü sınıfla paylaştım.			

Aşağıdaki çalışmayı yaptığınız etkinliği dikkate alarak cevaplayınız.

1. Bu etkinlikte neler öğrendim?

.....
.....
.....
.....
.....

2. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler

.....
.....
.....
.....
.....

3. Bu etkinlik sırasında en çok zorlandığım bölümler

.....
.....
.....
.....
.....

Ek-3

KONTROL LİSTESİ			
Adı Soyadı		Numarası	

Aşağıdaki kontrol listesi ile öğrencilerinizin etkinlik sürecinin değerlendirmesini yapınız. Değerlendirme sonrası öğrencilere dönütler veriniz.

	Görevler	Evet	Hayır
1	Başlık konuyla ilgili olup dikkat çekicidir.		
2	Sonuç kısmında çarpıcı bir anlatım kullanılmıştır.		
3	Anlatımda dil bilgisi kurallarına uyulmuştur.		
4	Anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
5	Bilimsel hatalara yer verilmemiştir.		
6	Zaman etkili bir şekilde kullanılmıştır.		
7	Görseller amacına uygun olarak kullanılmıştır.		
8	Çalışma süresince verilen görevler tam olarak yerine getirilmiştir.		
9	Afiş zamanında teslim edilmiştir.		
10	Afiş görünür bir yerde sergilenmiştir.		

Öğretmen Görüşleri

ÜNİTE 2

ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİ

1. ETKİNLİK ADI TARIM DEVRİMİNİN YERLEŞME VE EKONOMİYE ETKİLERİ

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilerin Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomiye etkilerine ilişkin eksik öğrenmelerinin tamamlanmasını sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerin Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomiye etkilerine ilişkin eksik öğrenmelerini tamamlayabilmeleri için http://meb.ai/qfMj4l adresindeki "Ekonomik Faaliyetlerin Sosyokültürel Etkileri" videosunu izlemeleri sağlanır.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Etkinliğin amacını öğrencilere açıklayınız.
- Aşağıda verilen karekoddaki videoyu öğrencilere izletiniz.

Yandaki karekodu akıllı cihazınıza okutunuz ve karekodda verilen videoyu öğrencilere izletiniz.

- Öğrencilerin konuya dikkatlerini çekmek için aşağıda verilen metni okumalarını sağlayınız.

Okuma Metni

Çobanlarımız (...) Tahıl tanelerinin tohum olduğunu fark ederler (büyük olasılıkla da kadınlar). Yiyecek bulmanın zor olduğu yıllardan birinde, daha fazla tahıl bitkisine sahip olmak umuduyla toprağı kazar ve tohumları toprağa saçarlar. Yeri dal parçalarıyla kazmanın ve tohum ekmenin doğanın sunduğu yiyecekleri toplamaktan çok daha büyük bir çaba gerektirdiği açık. Ama ürünleri topladıklarında yemek ya da kışa saklamak için daha fazla tahılları olur. Artık tarımla uğraştıklarından, belli bir yerde kalmaları için (sürüleri dışında) bir nedenleri daha vardır. Tarım için uygun hale getirilen bir araziyi yalnızca bir yıllığına kullanmak akıllıca değildir. Bu nedenle, aletlerini ve tohumlarını saklayabilecekleri büyücek kulübeler inşa ederler. Kulübelerin çevresine, sığırların kaçmasına, hırsızların girmesine engel olmak için bir çit, ardından bir duvar inşa ederler. Tarım ve köy yaşamı işte kabaca böyle başlamıştı. (...)

James C. Davis (Ceyms C. Deyvis), *Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikayesi*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerin videoyu izleyip metni okuduktan sonra aşağıdaki çalışmayı yapmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerden Tarım Devrimi'nin yerleşmeye ve ekonomik faaliyetlere etkilerini aşağıdaki tabloya yazmalarını isteyiniz.

Tarım Devrimi'nin Yerleşmeye Etkileri	Tarım Devrimi'nin Ekonomik Faaliyetlere Etkileri
• Şehirlerin nüfusu arttı.	• Tarım ürünlerinin çeşitliliği arttı.
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden aşağıda verilen çıkış kartını doldurmalarını isteyiniz.

ÇIKIŞ KARTI

3 **Bilgi** (Bu çalışmayı yaparken öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.)

- .....
- .....
- .....

2 **Duygu** (Çalışma sürecinde hissettiğiniz iki duyguyu yazınız.)

- .....
- .....

1 **Soru** (Hâlâ cevabını merak ettiğiniz bir soruyu yazınız.)

- .....

2. ETKİNLİK ADI ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİNE GENEL BAKIŞ

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilerin oluşturdukları tablo aracılığıyla Eski Çağ medeniyetlerinin yönetim, ordu, bilim, ticaret, sanat, hukuk, inanç gibi alanlardan bir veya birkaçının temel özelliklerini kavramalarını sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerden öğretmeni veya arkadaşlarından yardım alarak Eski Çağ medeniyetlerinin yönetim, ordu, bilim, ticaret, sanat, hukuk, inanç gibi alanlardan bir veya birkaçının temel özelliklerini belirledikleri bir tablo hazırlamaları istenir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Etkinliğin amacını öğrencilere açıklayınız.
- Öğrencilerin aşağıda verilen Eski Çağ medeniyetleri ile ilgili görsellerin hangi alanlarla ilgili olduğunu görsellerin altındaki boşluklara yazmalarını sağlayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere **Ek-1**'deki tablonun birer çıktısını veriniz.
- Öğrencilere tabloyu doldururken Mezopotamya, Anadolu, Mısır, Avrupa ve Türkistan medeniyetlerinden istediklerini seçebileceklerini belirtiniz. Öğrencilerden seçtikleri medeniyetle ilgili araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin **Ek-2**'de verilen metinleri okumalarını sağlayınız.
- Öğrencilere aşağıdaki kavramlardan seçtikleri medeniyetlerle ilgili olanları belirleyerek tespit ettikleri kavramları hazırlayacakları tablodaki ilgili alana yazmaları gerektiğini ifade ediniz.

Pankuş	Karum	Kut	Pisagor
Nil Nehri	Hiyeroglif	Ziggurat	Polis
İpek Yolu	Tavananna	Hammurabi	Kurultay
Firavun	Heredot	Töre	Haldi
Mumyalamak	Van Kalesi	12 Levha Kanunları	Lejyon

- Öğrencilere tabloyu doldururken medeniyetlerin yalnızca temel özelliklerine yer vermeleri gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencilere tabloyu doldururken zorlandıkları yerlerde öncelikle arkadaşlarından yardım alabileceklerini gerekli hâllerde ise size danışabileceklerini ifade ediniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden aşağıdaki öz değerlendirme formunu kullanarak etkinlik sürecini değerlendirmelerini isteyiniz.
- Öğrencilere değerlendirme sonunda kısa bir yansıtma yazısı yazmaları gerektiğini belirtiniz.

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanızla ilgili ifadeler size uygun değilse "Hayır"ı, biraz uygunsa "Kısmen"i, çok uygunsa "Evet"i işaretleyiniz.

Tüm ifadeleri işaretlemeyi unutmayınız.

	ÖLÇÜTLER	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Seçtiğim medeniyetlerin temel özelliklerini tabloya ekledim.			
2.	Tabloya yalnızca medeniyetlerin en temel özelliklerini yazdım.			
3.	Tabloyu doldururken zorlandığım yerlerde arkadaşlarımdan yardım aldım.			
4.	Yardıma ihtiyaç duyduğumda öğretmenime danıştım.			
5.	Tabloyu düzenli ve okunaklı bir şekilde doldurdum.			
6	Çalışmamda herhangi bir eksik veya hata olup olmadığını kontrol ettim.			
7	Etkinliği verilen sürede tamamladım.			

Değerlendirme sonrası "Kısmen" ya da "Hayır" olarak işaretlediğiniz değerlendirme ölçütlerini tekrar gözden geçiriniz.

Yansıtma Yazısı

(Çalışmanızı düşünerek bu deneyimin size neler öğrettiğini kısaca anlatınız. Gözlemlerinizi, karşılaştığınız zorlukları ve sonraki çalışmalarınızda bu deneyimden nasıl faydalanacağınızı kısaca özetleyiniz.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek-1

Alanlar	Mezopotamya
Yönetim	
Ordu	
Bilim	
Ticaret	
Sanat	
Hukuk	
İnanç	

Alanlar	Mısır
Yönetim	
Ordu	
Bilim	
Ticaret	
Sanat	
Hukuk	
İnanç	

Alanlar	Anadolu
Yönetim	
Ordu	
Bilim	
Ticaret	
Sanat	
Hukuk	
İnanç	

Ek-1'in devamı

Alanlar	**Avrupa**
Yönetim	
Ordu	
Bilim	
Ticaret	
Sanat	
Hukuk	
İnanç	

Alanlar	**Türkistan**
Yönetim	
Ordu	
Bilim	
Ticaret	
Sanat	
Hukuk	
İnanç	

Ek-2

Okuma Metni-1

Mezopotamya Uygarlığı

Mezopotamya su kaynaklarına ve bereketli topraklara sahip ticaret yolları üzerinde bulunan bir bölgedir. Mezopotamya uygarlığı Sümerler, Akadlar, Asurlular ve Babilliler tarafından oluşturulmuştur. Tarihî çağlar Sümerlerin yazıyı icat etmesiyle başlamıştır. Tarımda artı ürün elde eden Sümerler, ihtiyaç fazlası ürünleri tanrıları adına inşa ettikleri "ziggurat" adı verilen tapınaklarda depolamıştır. Sümerler ve Asurlular kent devletleri şeklinde organize olmuş, tarihteki ilk imparatorluk Akadlar tarafından kurulmuştur. Ticaretle ilgilenen Asurlular Anadolu'da "karum" adı verilen ticaret kolonileri kurmuşlardır. Babillilerin hükümdarı Hammurabi tarafından hukuki çalışmalar yapılmıştır. Babilliler asma bahçeleri yaparak yaşadıkları yeri güzelleştirmeye özen göstermişlerdir.

Yazarlar tarafından yazılmıştır.

Okuma Metni-2

Mısır Uygarlığı

Doğusu ve batısı çöllerle kaplı olan ve Nil nehri boyunca gelişme gösteren Mısır'ın kuzeyinde Akdeniz yer almaktadır. Mısır'da "firavun" adı verilen yöneticiler için piramitler inşa edilmiştir. Mısırlılar ölülerini bozulmadan muhafaza etmek için mumyalayarak defnetmiştir. Ölülerini mumyalamaları Mısırlılarda ahiret inancının olduğunu göstermektedir. Mısırlılar, Suriye topraklarını ele geçirmek için Hititlerle savaşmış ve neticede iki devlet arasında tarihin ilk yazılı antlaşması olarak bilinen Kadeş Antlaşması imzalanmıştır. Mısırlılar "hiyeroglif" adı verilen kendilerine has bir yazı sistemi oluşturmuşlardır.

Yazarlar tarafından yazılmıştır.

Okuma Metni-3

Anadolu Uygarlığı

Verimli topraklara ve su kaynaklarına sahip olan Anadolu, kıtaları birbirine bağlaması ve İpek Yolu gibi ticaret yolları güzergâhında yer almasıyla önemli bir coğrafi konuma sahiptir. Anadolu uygarlığını Hititler, İyonyalılar, Urartular, Frigler ve Lidyalılar oluşturmuştur. Hititler, Kızılırmak boyunca kurulmuş ve zamanla imparatorluğa dönüşmüştür. "Tavananna" adı verilen kraliçenin yönetimde söz sahibi olduğu Hititlerde "Pankuş" adı verilen bir danışma meclisi de bulunmaktadır. Şehir devletleri şeklinde oluşan İyonyalılarda demokrasi gelişmiş, ticaret kolonileri kurularak ekonomik refah sağlanmış ve başka kültürlerle etkileşimler yaşanmıştır. Bu sebepler dolayısıyla özgür düşünme ortamı gelişen İyonyalılar; tıp, tarih, felsefe gibi birçok bilim dalıyla ilgilenme olanağı bulmuşlardır. Pisagor matematik, Hipokrat tıp, Heredot ise tarih alanında çalışmalar yapmıştır. Başkentleri Tuşpa (Van) olmak üzere kurulan Urartular; kaleler, tapınaklar, su kanalları gibi yapılar inşa etmişlerdir. En önemli tanrıları savaş tanrısı Haldi'dir. Frigler tarımı korumak için çok katı kuralları olan kanunlar oluşturmuşlardır. Friglerin önemli tanrıları bereket tanrısı Kibele'dir. Kral Yolu üzerinde ticaret yapan Lidyalıların parayı icat etmesiyle ticaret gelişmiştir. Ordusu paralı askerlerden oluşan Lidyalılar, Persler tarafından yıkılmıştır.

Yazarlar tarafından yazılmıştır.

Ek-2'nin devamı

Okuma Metni-4

Avrupa Uygarlığı

Avrupa uygarlığının temellerini Yunan Şehir Devletleri, Roma İmparatorluğu ve Makedon Krallığı atmıştır. Yunanlılar "polis" adı verilen şehir devletleri şeklinde organize olmuştur. Bu şehir devletlerinin birbiriyle çekişme hâlinde olması kültürel birliğin oluşması için sorun teşkil etmiştir. Yunan Şehir Devletleri'nin tanrılar adına düzenledikleri olimpiyatlar kültür birliğinin oluşmasında kısmen etkili olmuştur. Roma Devleti "lejyon" adı verilen askerî birliklerden oluşan güçlü orduları sayesinde imparatorluk düzeyine ulaşabilmiştir. Pleb, Patrici gibi farklı sınıflardan oluşan Roma İmparatorluğu'nda Plebllerin mücadeleleri sonucu kanunlar düzenlenerek yazılı hâle getirilmiş, böylece "12 Levha Kanunları" ortaya çıkmıştır. Yunan Şehir Devletleri'ni hâkimiyeti altına alan Makedon imparatoru Büyük İskender; Pers devletini yıkarak Asya'da İndus Vadisi'ne kadar olan bölgeyi, Afrika'da ise Mısır'ı topraklarına katarak imparatorluğunun sınırlarını genişleterek Doğu ve Batı kültürlerinin sentezi olan "Helenistik Kültürü" oluşturmuştur.

Yazarlar tarafından yazılmıştır.

Okuma Metni-5

Türkistan Uygarlığı

Temeli İskitler ve Asya Hunları tarafından atılan Türkistan uygarlığı Asya kıtasının önemli medeniyet havzalarından biri olmuştur. Konargöçer bir yaşam tarzına sahip olan İskitler ve Hunlarda gelişmiş bir vatan anlayışı vardır. Vatan için ölmeyi kutsal sayan Türkler bağımsızlıklarına önem vermişlerdir. İskitler atı savaş alanlarında kullanmış ve atlı birlikler oluşturmuşlardır. Asya Hunlarının kağanı Mete Han döneminde devlet teşkilatlanmasına önem verilmiştir. Devlet teşkilatlanmasının yanı sıra ordu güçlendirilerek onlu sistem geliştirilmiştir. Türklerde yazılı olmayan hukuk kurallarından oluşan töre hukuku vardır. Törenin temelini ise Türk kültürü, inançları, yaşam tarzı ve düşünce biçimi oluşturmaktadır. Töre; zamanın koşullarına ve ihtiyaçlara göre değişkenlik göstermekle beraber adalet, iyilik, eşitlik ve kişilik törenin değişmez ilkeleri arasında yer almaktadır. Devletin başı olan kağan devleti yönetirken töreye aykırı davranışlar sergileyemezdi ve önemli kararlar alınırken kararlar "kurultay" adı verilen mecliste görüşülürdü. Kağanlara devleti yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanılmış ve bu durum "kut" anlayışı ile ifade edilmiştir.

Yazarlar tarafından yazılmıştır.

ÜNİTE 3

ORTA ÇAĞ MEDENİYETLERİ

1. ETKİNLİK ADI ORTA ÇAĞ'DA GÖÇLER VE GÖÇLERİN ETKİLERİ

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilerin Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlere ve öne çıkan devletlere ilişkin eksik olan bilgilerini fark etmelerini sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilerden öğretmeni veya arkadaşlarından yardım alarak Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlere ve öne çıkan devletlere ilişkin önceden hazırlanmış tarih şeridi üzerinde eksik bırakılan bilgileri tamamlamaları istenir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilerin Tarih 9 kitabında bulunan Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçler konusunu incelemelerini isteyiniz.
- Sınıf mevcudu kadar **Ek-1**'i çoğaltınız.
- Öğrencilerin **Ek-1**'de verilen görselleri incelemelerini sağlayınız.
- Öğrencilere göç kavramını ve göçlerin insan yaşamına etkilerinin neler olduğunu sorarak onlardan düşüncelerini paylaşmalarını isteyiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden aşağıdaki tarih şeridinin boş bırakılan kısımlarını verilen kavramlardan uygun olanlar ile örnekteki gibi doldurmalarını isteyiniz.

~~Nüfus~~	Balamir	Ostrogotlar	Attila
Boylar	Oğuzlar	Skolastik	İlk Çağ	Konserve
Feodalite (Derebeylik)	Doğu ve Batı	Hristiyanlık	Batı Roma
Orta Çağ	Pantolon	Avarlar	Uygurlar	Hazarlar

ORTA ÇAĞ'DA KİTLESEL GÖÇLER

Türklerin Türkistan'dan göç etme sebepleri • Kuraklığın artması • Otlakların daralması • Hızlı .....nüfus..... artışı	**MS IV.YY**	• ..... arası mücadele • Yeni yurtlar keşfetme isteği • Çin ve diğer toplumların baskısı
• Hunlar ..... önderliğinde Avrupa'ya gitti.	**374**	• Hunlar, Alanlarla birleşti.
• Kavimler Göçü başladı.	**375**	• Avrupa Hun Devleti kuruldu. • ....., Vizigotlar, Vandallar, Süevler, Burgundlar, Franklar, Angıllar, Saksonlar vb. göç etmeye başladı.
	445	• ..... döneminde Avrupa Hun Devleti en parlak dönemini yaşamıştır.
• ..... yıkıldı. **Kavimler Göçü'nün sosyal sonuçları** • Avrupa'daki kavimler yer değiştirdi. • Avrupa'da ..... güç kazandı. **Kavimler Göçü'nün dinî sonuçları** • Kilise ve papalık güçlendi. • ..... Avrupa'da yayıldı. • ..... düşünce ortaya çıktı. • Sabarlar (Sibirler) V. yüzyılın ikinci yarısında Kafkaslara ve Sibirya'ya göç ettiler.	**476**	**Kavimler Göçü'nün siyasi sonuçları** • Avrupa Hun Devleti kuruldu. • Günümüz Avrupa devletlerinin temeli atıldı. • Roma İmparatorluğu ..... olmak üzere ikiye ayrıldı. (395) • ..... sona erdi, ...başladı. **Kavimler Göçü'nün kültürel sonuçları** • Avrupalılar Türk kültürünü tanıdı ve ondan etkilendiler. • Avrupalılar Hun ordusunu örnek aldılar. • Hunlardan ..... yapımı,..... giyme gibi bilgileri öğrendiler.
	562	..... • VI. yüzyılda Orta Avrupa'ya göç ettiler. • İstanbul'u iki kez kuşatan Türk devletidir.
..... • Karadeniz'in kuzeyinden İdil (Volga) Nehri'ne göç ettiler.	**630**	Bulgarlar • Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara göç ettiler.
..... • IX-XI. yüzyıllarda Maveraünnehir üzerinden İran ve Anadolu'ya göç ettiler. Peçenek, Kuman ve Uzlar (Oğuzlar) • IX-XII. yüzyıllarda Doğu Avrupa ve Balkanlara göç ettiler.	**840**	..... • Orhun Nehri çevresinden Türkistan'a göç ettiler.
	1453	• Doğu Roma (Bizans) yıkıldı. • Orta Çağ sona erdi. Yeni Çağ başladı.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin hazırladıkları çalışmayı değerlendirmelerini sağlamak için verilen öz değerlendirme formunu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin eksik bilgilerini tamamlayınız ve yanlış bilgilerini gerekli dönütleri vererek düzeltiniz.

Öğretmenler İçin İpuçları

- Öğrencileri iş birliğine teşvik ediniz ve her öğrencinin elde ettiği bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmasını sağlayınız.
- Araştırma yöntemleri ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda öğrencilere rehberlik ediniz.
- Öğrencilerin bilmedikleri ve merak ettikleri konularda onlara destek olunuz.

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanızla ilgili ifadeler size uygun değilse "Hiçbir zaman"ı, biraz uygunsa "Bazen"i, çok uygunsa "Her zaman"ı işaretleyiniz.

Tüm ifadeleri işaretlemeyi unutmayınız.

	ÖLÇÜTLER	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1.	Etkinliğin amacını anladım.			
2.	Konuyla ilgili önceden bildiklerimi etkinlik sırasında uyguladım.			
3.	Tarih şeridini doğru şekilde doldurdum.			
4.	Göçlerin önemini anladım.			
5.	Etkinlik sırasında ihtiyaç duyduğumda arkadaşlarımdan ve öğretmenimden yardım istedim.			
6.	Verilen süre içinde çalışmayı tamamladım.			

Değerlendirme sonrası "Bazen" ya da "Hiçbir zaman" olarak işaretlediğiniz değerlendirme ölçütlerini tekrar gözden geçiriniz.

Aşağıdaki çalışmayı yaptığınız etkinliği dikkate alarak cevaplayınız.

1. Bu etkinlikten neler öğrendim?

.....
.....
.....
.....
.....

2. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler

.....
.....
.....
.....
.....

3. Bu etkinlik sırasında en çok zorlandığım bölümler

.....
.....
.....
.....
.....

Ek-1

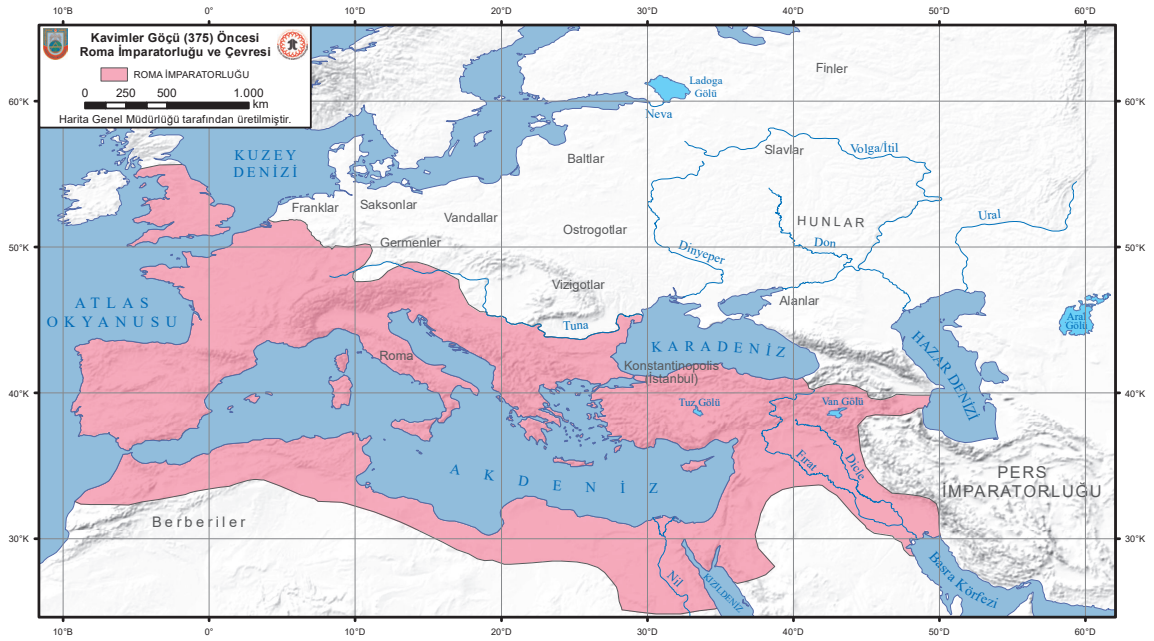

Harita 3.1: Kavimler Göçü (375) Öncesi Roma İmparatorluğu ve Çevresi

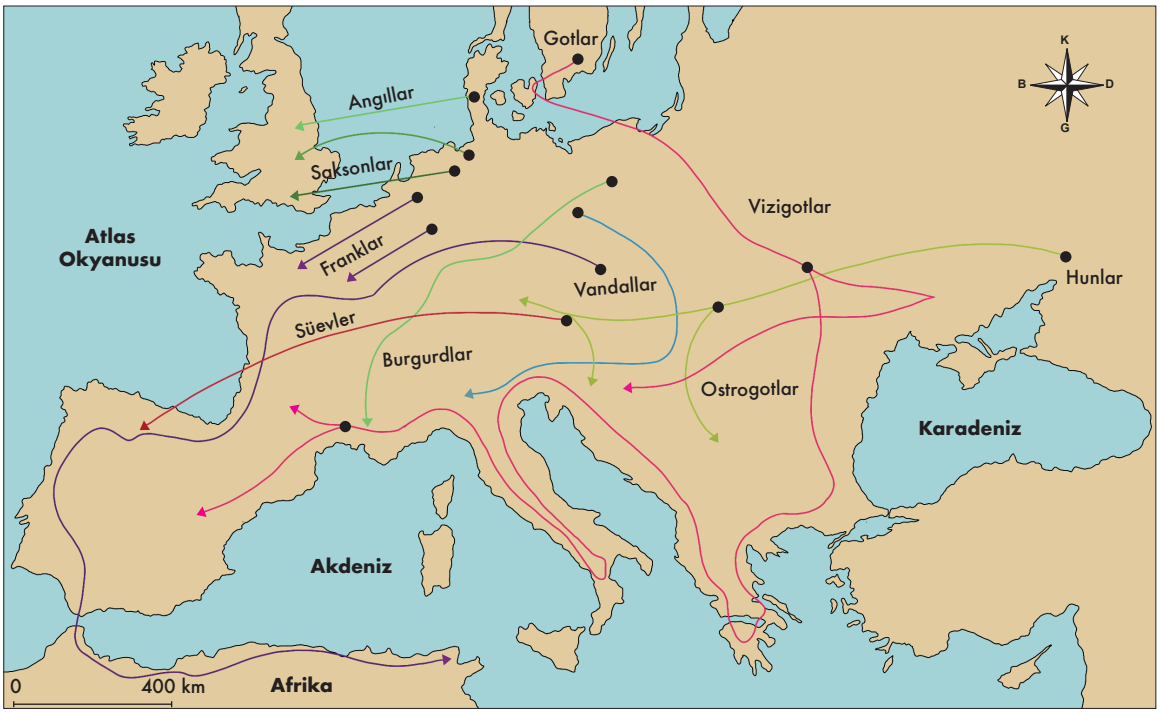

Harita 3.2: Kavimler Göçü haritası

Ek-1'in devamı

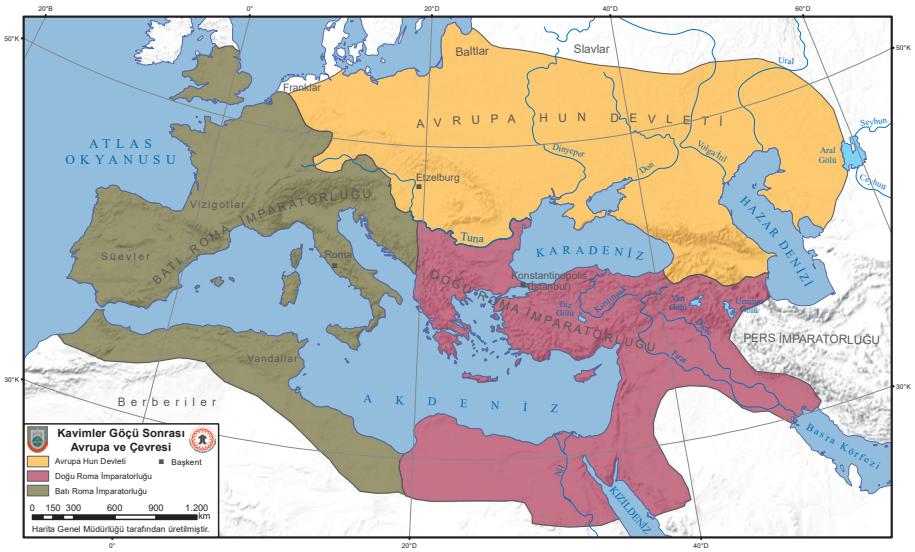

Harita 3.3: Kavimler Göçü Sonrası Avrupa ve Çevresi

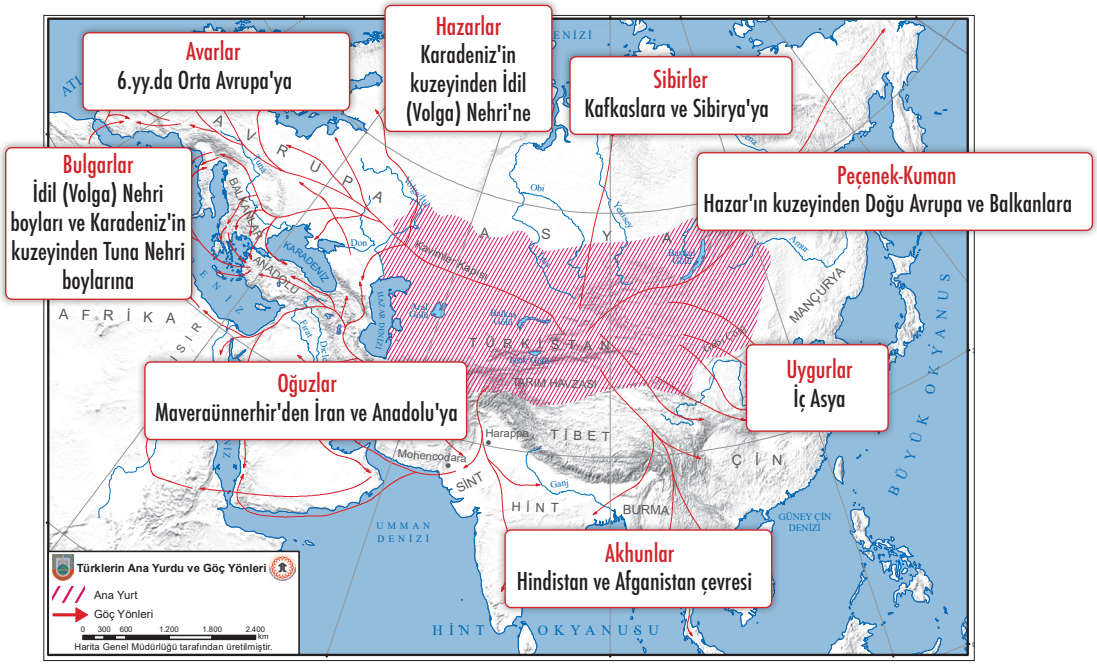

Harita 3.4: Türklerin Ana Yurdu ve Göç Yönleri

Şema 3.1: Kavimler Göçü sonucunda göç eden kavimlerin yerleştikleri yerler

2. ETKİNLİK ADI — TİCARET YOLLARI ŞEHİRLERİ VE TOPLUMLAR ARASI İLİŞKİLER

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilere verilen örnek metinler üzerinden Orta Çağ'daki ticaret yollarının devletlere ve toplumlara etkilerini belirleyebilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilere Orta Çağ'daki ticaret yollarının önem kazandırdığı şehirlere ilişkin özet metinler verilir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

► Öğrencilerden aşağıda verilen metinleri okumalarını isteyiniz.

Okuma Metni-1

İstanbul (Türkiye)

Afganistan ve İran yolu ile fildişi, kıymetli taşlar ve çeşitli baharatlar gibi Hint malları, İran halıları ve ipekleri ithal ediliyordu. Bu ürünler, Bizans sınırlarında ilk olarak Trabzon'a ulaşıyor, Trabzon'dan da limandaki gemilerle İstanbul'a taşınıyordu. Avrupa'dan ise, imparatorluğa tabi Venedik şehri aracılığıyla köle, kereste, silah ve yünlü kumaşlar getiriliyordu. (...) Çin'den Bizans'a İpek yolundan gelen ve kervanlarla taşınan ipek, Bizans'ta imparatorların kontrolünde olan tezgâhlarda işlem görerek kumaş haline getirilirdi. (...) Bunun yanında Ortadoğu ve Doğu'dan gelen tüccarlar da İstanbul'a uğramışlardır. Bu tüccarların en eskileri ise Suriyelilerdir. VIII. yüzyıldan beri Suriyeli tüccarların çoğu Müslüman olmasından dolayı, başkent İstanbul'da ibadetlerini rahatça yapsınlar diye en azından bir cami bulunuyordu. (...) X. yüzyıldan sonra İstanbul'da Venediklilerin sayısı çoğaldı. Haliç'te evler ve kilise inşa ederek kendilerine has bir mahalle oluşturdular.

Mustafa Yıldırım, *Ortaçağ'da Ticaret (Yollar, Şehirler ve Ürünler) Hakkında Bir Değerlendirme (Bizans-Avrupa-İslam Dünyası)*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-2

Bursa (Türkiye)

1548'de şehre gelen Fransız seyyahı Belon, buranın (...) ipek sanayii sayesinde büyük şöhret kazandığını, her yıl 1000'den fazla deve ile Anadolu ve Suriye'den getirtilen ipeklerin burada işlenip boyandığını ve sonra da başka memleketlere gönderildiğini yazar. (...) Bursa'ya ulaşan ana İpek yolu Tebriz-Erzurum ve Tokat güzergâhını takip ediyordu. Diğer önemli ticaret yolları da bu ana yola bağlanarak şehre ulaşıyordu. (...) Baharat, şeker, boya, sabun gibi ticaret malları Suriye ve Mısır'dan bu yollar vasıtasıyla Bursa'ya taşınmaya başlandı. Hintli tüccarlar bu yolları takip ederek Bursa'ya geliyorlardı. (...) Bursa'da ticarî temsilcileri bulunan Ceneviz, Venedik ve Floransalılar birbirleriyle rekabet halinde ipek almaya çalışıyorlardı. Bu ticarette kullanışlı ve geçerli bir uygulama, yünlü mâmullerin ipeklilerle mübadelesi şeklinde gerçekleşiyordu.

Halil İnalcık, *Bursa*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-3

Bağdat (Irak)

Her zanaat ve ticaret erbabının müstakil pazar yerleri, çarşıları vardı. Meselâ Kerh'te manav, bakkal, sarraf ve kitapçılara tahsis edilmiş çarşılar mevcuttu. Şehrin büyümesiyle buraya Horasan, Semerkant, Merv, Belh, Buhara ve Hârizm'den tüccarlar geliyordu; bunların kendilerine ait mahalleleri ve her grubun bir reisi vardı. (...) Şairler Bağdat'ın güzelliklerini övmüşler ve ona yeryüzünün cenneti adını vermişlerdir. (...) Coğrafî konumu, halkının çalışkanlığı, devletin ticareti teşviki ve halifelerin itibarı Bağdat'ı büyük ticaret merkezi haline getirdi. (...) Her çeşit ticaretin yapıldığı ayrı ayrı pazarlar vardı. Ayrıca Çin malları için özel bir yer ayrılmıştı. (...) Bağdat büyük bir kültür, tercüme ve bilim merkezi idi. Hanefî ve Hanbelî mezhepleri burada doğmuştur. (...)

Abdülazîz ed-Dûrî, *Bağdat*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-4

Şam (Dımaşk) (Suriye)

Dımaşk'a doğudan getirilen baharat, kumaş, kıymetli taşlarla bölgede üretilen ipek, kumaş, keten, yün, pamuk, metal işlemeler, gümüş ve halı İtalyan gemiciler vasıtasıyla Avrupa'ya ulaştırılıyordu. Zengîler döneminde sadece Dımaşk'ta pek çok hanın bulunması ekonomik genişlemenin önemli bir göstergesidir. (...) Batıya yönelik baharat, değerli taş, kumaş, çelik, cam, halı ve altın ticaretinin önemli ayaklarından birini Dımaşk oluşturuyordu. VII. (XIII.) yüzyıl ortalarında Dımaşk'ta İtalyan varlığı arttı. Venedik ile Memlükler arasında ticarî anlaşmalar yapıldı. (...) (1348) yılındaki veba salgını Dımaşk'ı çok etkiledi ve şehir nüfusu yarı yarıya azaldı. Öte yandan değişen ticaret yolları sebebiyle Halep gelişirken Dımaşk yavaş yavaş gerilemeye başladı.

Cengiz Tomar, *Şam*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-5

Kahire (Mısır)

Memlük hâkimiyeti boyunca Mısır Akdeniz'in doğu havzasının ana merkezi olmuş, Kahire ise Doğu dünyasının en önemli şehirlerinden biri özelliğini kazanmıştı. (...) Ayrıca XVII. yüzyılda Mısır'ın büyük bir pay aldığı Yemen kahve ticareti, bu geleneksel ticarî faaliyetlerin ana mihveri ve kaynağı haline gelerek Kahire'nin kalkınmasını ve refahını sağladı. Bu iş için Kahire'de "vikâle" adıyla anılan altmış iki kervansaray ve kahve ticareti yapan 500 büyük tüccar mevcuttu. (...)
Nihayet Kahire, büyük Ezher Medresesi sayesinde son derece itibarlı ve parıltılı ilmî bir metropol haline gelmişti. Ayrıca hac sayesinde Kahire'ye her yıl 30-40.000 kadar hacı geliyor ve bunlar pek farkına varılmasa da önemli ölçüde ekonomik faaliyete yol açıyordu.

André Raymond (Andre Reymınd), *Osmanlı Dönemi*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-6

Semerkant (Özbekistan)

Çin'den (İpek yolu), Türk ülkeleri, Hindistan ve Afganistan'dan (Baharat yolu), Merv ve Buhara üzerinden, İran'dan gelen çok önemli ticaret yollarının kesişme noktası olan mükemmel bir coğrafyada yer alması Semerkant'ın önemli bir kültür ve ticaret merkezi olmasını sağladı. (...) Semerkant (...) dünyanın her tarafından gelen tüccarlar ve getirdikleri mallarla dolup taşardı. Semerkant ve civarında yaşayan Soğdlular, VI-VIII. yüzyıllarda İpek yolu ticaretini neredeyse tekellerine alarak bu yolun pek çok güzergâhında ticaret kolonileri kurmuşlardı. (...) Semerkant'ta çok sayıda büyük âlim yetişmiştir. (...) Uluğ Bey, (...) ve Ali Kuşçu çeşitli dönemlerde Semerkant'ta yaşamış meşhurlardan bazılarıdır.

Osman Aydınlı, *Semerkant*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

2. Adım: Etkinlik Aşaması

► Öğrencilerden verilen metinlerden faydalanarak aşağıdaki soruları cevaplamalarını isteyiniz.

1. Metinlerde Orta Çağ'daki hangi ticaret yollarından bahsedilmiştir?

.....
.....
.....

2. Metinlerde hangi ülkelerin adı geçmektedir?

.....
.....

3. Metinlerde ticaret ile ilgili hangi kurum ya da kuruluşlardan söz edilmiştir?

.....
.....
.....

4. Ticaret yolları üzerinde yer alan devlet ve toplumlar hangi alanlarda birbirleriyle etkileşim içinde olmuşlardır?

.....
.....
.....

5. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanları "D", yanlış olanları "Y" olarak işaretleyiniz. İfade yanlış ise doğrusunu açıklama alanına yazınız.

İFADELER	D/Y	AÇIKLAMA
Çin'den Bizans'a İpek Yolu'ndan gelen baharatlar kervanlarla taşınmıştır.		....
Bursa, ipek sanayisi sayesinde büyük önem kazanmıştır.		....
Bağdat'ta her meslek ve ticaret erbabının ayrı pazar yerleri, çarşıları vardı.		....
Kürk yolunun en önemli limanlarından birisi de Şam şehriydi.		....
Kahire ekonomisi İspanyolların Hindistan'a ulaşması sonucu büyük çöküş yaşamıştır.		....
İpek Yolu güzergâhında bulunan Semerkant'ta Uluğ Bey ve Ali Kuşçu gibi ünlü âlimler yetişmiştir.		....

- Öğrencilerden aşağıdaki haritada verilen kutucuklara okuma metinlerinde adı geçen şehirlerin isimlerini yazmalarını isteyiniz.

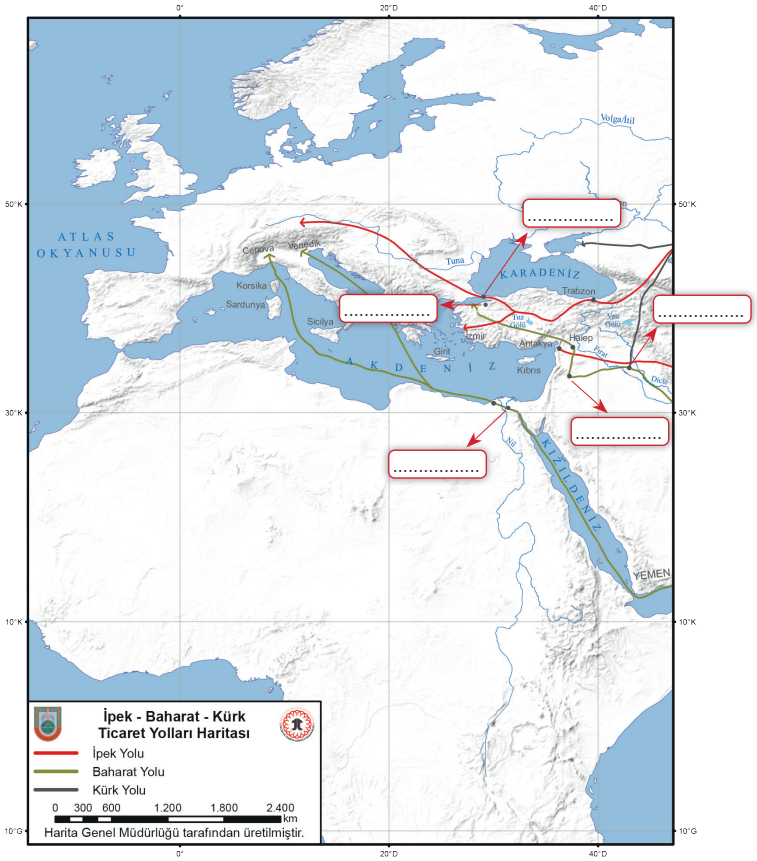

Harita 3.5: İpek - Baharat - Kürk Ticaret Yolları 1

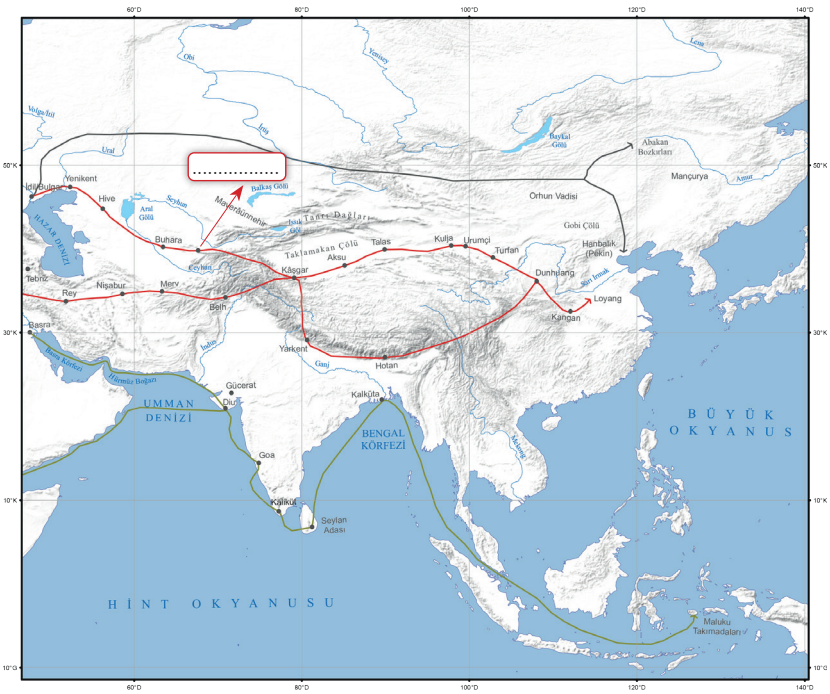

Harita 3.6: İpek-Baharat-Kürk Ticaret Yolları 2

3. Adım: Değerlendirme

- Hazırladıkları çalışmayı değerlendirmelerini sağlamak için öğrencilerden aşağıda verilen formu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin eksik bilgilerini tamamlayınız ve yanlış bilgilerini gerekli dönütleri vererek düzeltiniz.
- Bu çalışmada ilk defa karşılaştığınız üç kavramı üçgenin, öğrendiğiniz dört bilgiyi karenin, konuya ilişkin cevabını merak ettiğiniz bir soruyu çemberin içine yazınız.

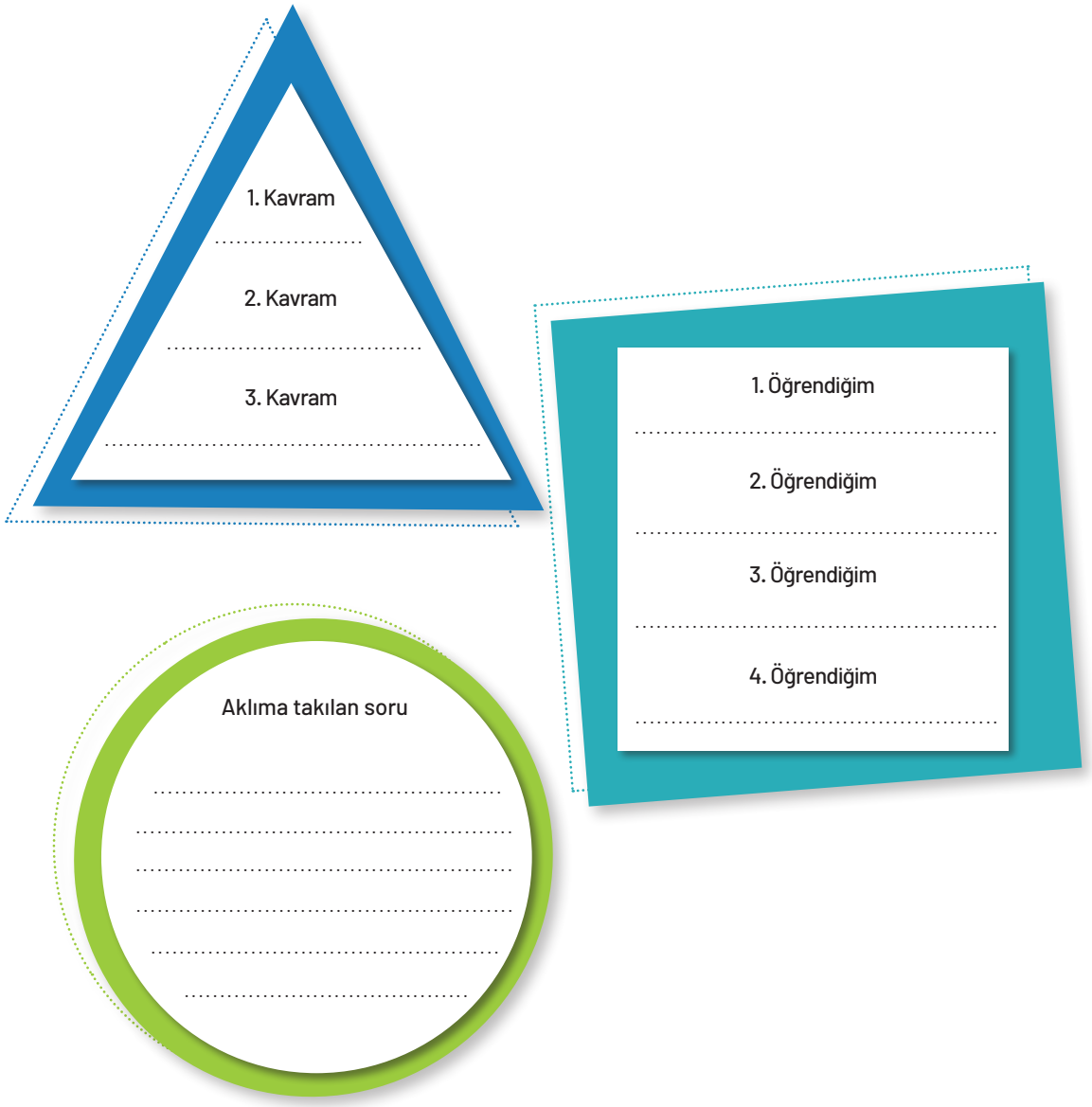

3. ETKİNLİK ADI İZLEYELİM VE ÖĞRENELİM

ETKİNLİĞİN AMACI	Öğrencilere İslam, Batı ve Asya medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanat alanlarına dair belgeseller izleterek öğrencilerin dönemin genel özelliklerini anlamalarını sağlayabilme
ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Etkileşimli tahta • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Kalem ve not defteri
DESTEKLEME UYGULAMASI	Öğrencilere İslam, Batı ve Asya medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanat alanlarına dair belgeseller izletilir.

Yönerge: *Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlayınız.*

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bu etkinliğin amacının İslam, Batı ve Asya medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanat alanlarındaki gelişmelere etkilerinin neler olduğuna dair bilgi edinmelerini sağlamak olduğunu belirtiniz.
- Öğrencilerden etkinlik süresince not almaları için kalem ve not defteri hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilere etkinlik süresince izleyecekleri belgeselde dikkatlerini çeken yönleri not almaları gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilere yapılacak etkinlik süresince sınıf kurallarına uymaları gerektiğini hatırlatınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Aşağıda verilen karekodu akıllı cihazınıza okutarak öğrencilerin belgeselleri izlemelerini sağlayınız.

Yandaki karekodu akıllı cihazınıza okutunuz ve karekodda verilen Selçuklu Tıp Tarihi videosunu öğrencilere izletiniz.

Yandaki karekodu akıllı cihazınıza okutunuz ve karekodda verilen İstanbul'un Fethi videosunu öğrencilere izletiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin izledikleri belgesellerden edindikleri bilgilerden faydalanarak aşağıdaki soruları cevaplamalarını isteyiniz.
  1. Orta Çağ'da İslam dünyasının bilimin gelişmesine katkılarının neler olduğunu söyleyebilirsiniz? Açıklayınız.
  2. İslam, Batı ve Asya medeniyet havzalarında yapılan çalışmaların bilim, kültür ve sanat alanındaki etkilerine dair edindiğiniz izlenimler nelerdir? Söyleyiniz.
- Öğrencilerden aşağıda verilen çıkış kartını doldurmalarını isteyiniz.

ÇIKIŞ KARTI

3 Öğrendiğim 3 şey

- .....
- .....
- .....

2 İlgimi çeken ve daha fazla öğrenmek istediğim 2 şey

- .....
- .....

1 Anlamakta zorlandığım 1 şey

- .....

KAYNAKÇA

- Davis, J C. (Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikayesi (Barış Bıçakçı) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Çandarlıoğlu, G. (2003). İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Kafesoğlu, İ. (2004). Türk Millî Kültürü. (25. Baskı) Ötüken Neşriyat.
- Kaya, M. A. (2021). İlkçağ Tarihi ve Uygarlıkları. Bilge Kültür Sanat.
- Memiş, E. (2019). Eskiçağ Medeniyetleri Tarihi. (5. Baskı).Ekin Kitabevi Yayınları.
- Memiş, E. (2004). İskitlerin Tarihi. Çizgi Kitabevi.
- Özçelik, N. (2004). İlk Çağ Tarihi ve Uygarlığı. (2. Baskı). Nobel Yayınları.

Kaynakça atıf sistemi, "APA 6 Yazım Kuralları ve Kaynak Gösterme" biçimine göre düzenlenmiştir.

Görsel, genel ağ ve E-içerik kaynakçasına karekoddan ulaşabilirsiniz.

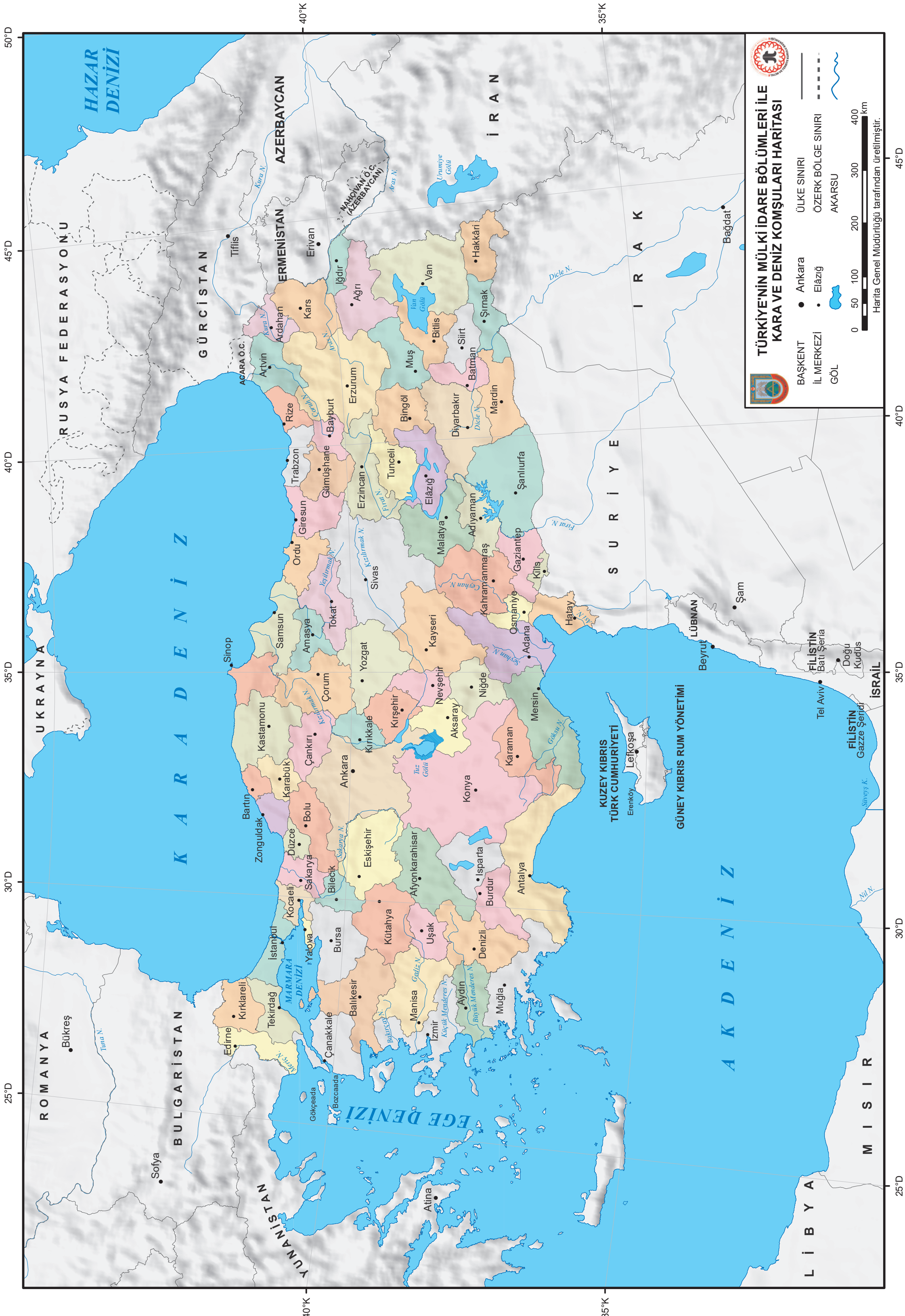
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400 km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.
K A R A D E N İ Z
A K D E N İ Z
EGE DENİZİ
HAZAR DENİZİ
MARMARA DENİZİ
R U S Y A F E D E R A S Y O N U
U K R A Y N A
R O M A N Y A
B U L G A R İ S T A N
Y U N A N İ S T A N
G Ü R C İ S T A N
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
ACARA Ö.C.
İ R A N
I R A K
S U R İ Y E
LÜBNAN
İSRAİL
FİLİSTİN Batı Şeria
FİLİSTİN Gazze Şeridi
M I S I R
L İ B Y A
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
Lefkoşa
Erenköy
Bükreş
Sofya
Atina
Tiflis
Erivan
Bağdat
Şam
Beyrut
Tel Aviv
Doğu Kudüs
Edirne
Kırklareli
Tekirdağ
İstanbul
Kocaeli
Sakarya
Yalova
Bursa
Bilecik
Düzce
Zonguldak
Bartın
Karabük
Bolu
Kastamonu
Sinop
Çankırı
Çorum
Samsun
Amasya
Tokat
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Artvin
Ardahan
Kars
Iğdır
Ağrı
Erzurum
Bayburt
Gümüşhane
Erzincan
Tunceli
Bingöl
Muş
Bitlis
Van
Hakkâri
Şırnak
Siirt
Batman
Mardin
Diyarbakır
Elâzığ
Malatya
Adıyaman
Şanlıurfa
Gaziantep
Kilis
Hatay
Osmaniye
Adana
Kahramanmaraş
Mersin
Karaman
Niğde
Aksaray
Nevşehir
Kayseri
Sivas
Yozgat
Kırşehir
Kırıkkale
Ankara
Konya
Eskişehir
Afyonkarahisar
Kütahya
Uşak
Isparta
Burdur
Antalya
Denizli
Muğla
Aydın
İzmir
Manisa
Balıkesir
Çanakkale
Gökçeada
Bozcaada
Van Gölü
Tuz Gölü
Urumiye Gölü
40°K
35°K
50°D
45°D
40°D
35°D
30°D
25°D

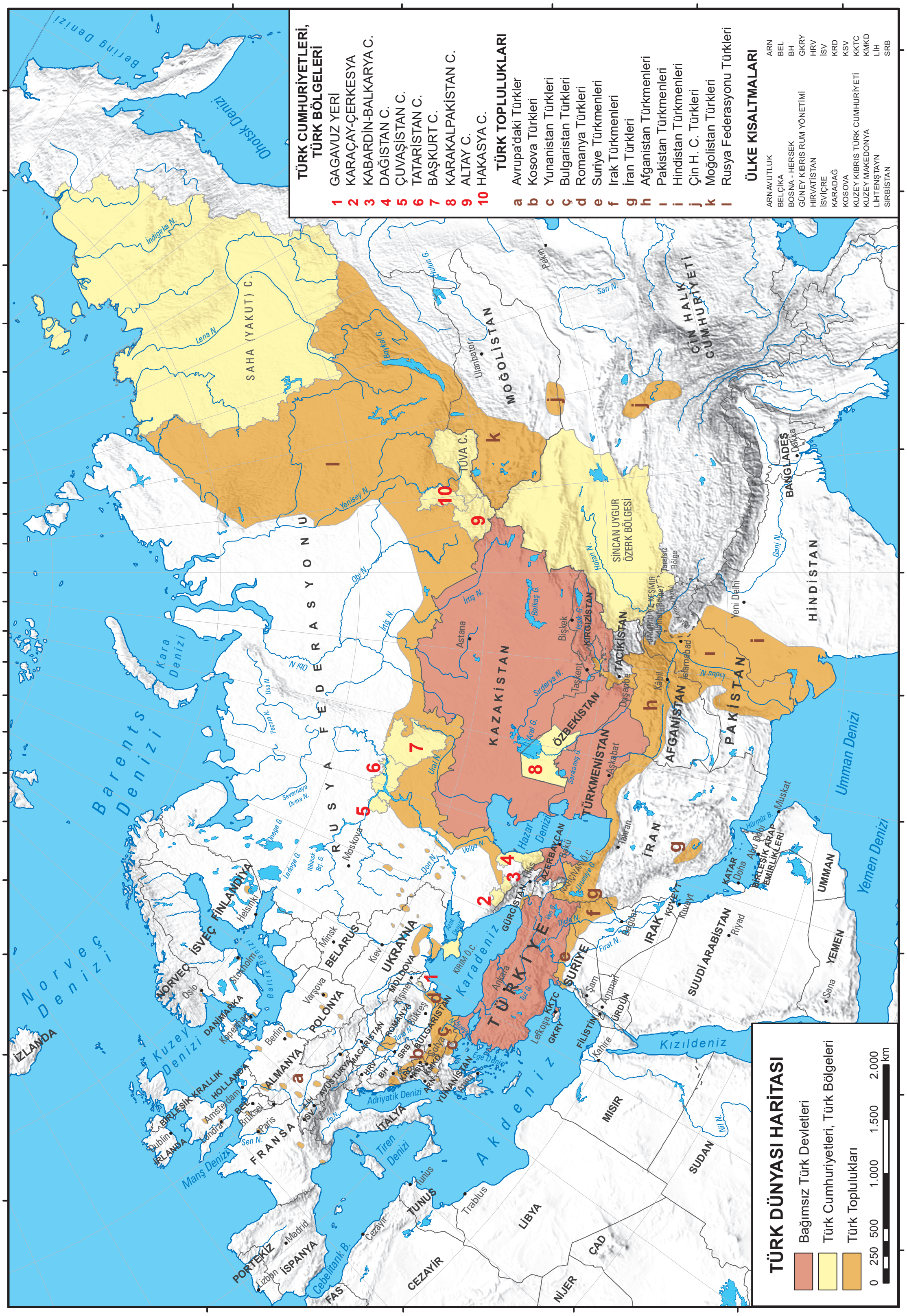
TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
TÜRKİYE
KAZAKİSTAN
ÖZBEKİSTAN
TÜRKMENİSTAN
KIRGIZİSTAN
AZERBAYCAN
RUSYA FEDERASYONU
SAHA (YAKUT) C.
TUVA C.
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
MOĞOLİSTAN
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
HİNDİSTAN
PAKİSTAN
AFGANİSTAN
TACİKİSTAN
İRAN
IRAK
SURİYE
SUUDİ ARABİSTAN
MISIR
LİBYA
Karadeniz
Akdeniz
Hazar Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Norveç Denizi
Kuzey Denizi
Ohotsk Denizi
Bering Denizi
Umman Denizi
Kızıldeniz